

# Nieuwsbrief

# Oud Deventer

NUMMER 25

Juli 2008

ISSN 1872-7735

**Word donateur van de Stichting Oud Deventer! Zie de achterpagina.**

## Inhoud van dit nummer

Nieuwe voorzitter	1
Van de redactie	1
Bij het verschijnen van het vijftiengste nummer van de Nieuwsbrief	2
De bedijking en de oude meanders van de IJssel	5
Sint Jozef Ziekenhuis rijksmonument, zij het met amputatie	7
Historie van Deventer in foto's	9
Jaarverslag over 2007 van de Stichting Oud Deventer	10

## Nieuwe voorzitter



We zijn verheugd u te kunnen mededelen dat de Stichting Oud Deventer in de persoon van de heer A.G. Renkema (1947) een nieuwe voorzitter heeft gevonden. Na zes jaar stopt Jan Jaap de Kroes met het voorzitterschap. Hij blijft lid van het Algemeen Bestuur.

Bert Renkema, geboren in Hardenberg, is na een studie economie aan de VU in Amsterdam werkzaam geweest in leidinggevende functies bij rijksdiensten, gemeenten en onderwijsinstellingen. De afgelopen tien jaar is hij als zelfstandig interim-manager werkzaam in steden als Groningen, Amsterdam, Leiden en Utrecht en bij de provincie Noord-Brabant met name op de terreinen stadsontwikkeling, vastgoed en

financiën.

Buiten deze bezigheden was hij vele jaren betrokken bij het werk van de American Field Service, een non-profitorganisatie die interculturele uitwisselingen verzorgt voor jongeren vanaf vijftien jaar van allerlei nationaliteiten. Hij was voorzitter van de Nederlandse afdeling.



Bert is woonachtig in Diepenveen en werd een jaar geleden bestuurslid van onze stichting. Hij houdt van de stad en wil zich graag inzetten voor het behoud van het cultureel erfgoed. Met zijn ervaring, zowel professioneel als in het vrijwilligerswerk, verwachten wij aan hem een goede voorzitter te hebben. We wensen hem als redactie daarbij veel succes.

## Van de redactie



In deze vijf en twintigste nieuwsbrief hadden we u op de hoogte willen brengen van recente ontwikkelingen in de drie onderstaande onderwerpen. Maar helaas, nieuwe feiten zijn er dienaangaande nauwelijks. Hieronder een overzicht.

### Stadskantoor/Bibliotheek

Eind 2007 heeft de gemeenteraad het college van burgemeester en wethouders kunnen overtuigen van de wenselijkheid om het voorlopig ontwerp van het nieuwe stadskantoor annex

bibliotheek nog eens kritisch te bekijken om tot een 'verbetervoorstel' te kunnen komen. Oud Deventer heeft hierbij een rol gespeeld, zie ons jaarverslag over 2007 op p. 10. B en W hebben ons na deze ommezwaai laten weten het overleg met onze stichting te willen hervatten, hetgeen wij gaarne deden. Deze besprekingen lopen nog, welke kant het nu uitgaat is intussen nog niet duidelijk. Anders dan in 2007 is het college nu wél bereid in te stemmen met ons voorstel om het effect op het stadsgezicht van het voorontwerp te visualiseren. Als dat gebeurt zal het formaat van het ontwerp eindelijk voor iedereen duidelijk worden. Tot zo lang blijven wij bij onze mening dat het voorgestelde gebouw veel te groot is voor die plek.

Gaande de discussie in het afgelopen jaar zijn wij vraagtekens gaan zetten bij de winst van de combinatie stadskantoor en bibliotheek. Zal iets dergelijks de veronderstelde impuls aan de kop van de Lange B. geven? Wij vragen het ons af, gezien de ervaringen dertig jaar geleden met het Broederenplein. En heeft een middelgrote stad die al in het bezit is van een ruim gehuisveste Athaeneumbibliotheek tevens behoefte aan uitbreiding van een andere bibliotheek met ruimten voor thema-activiteiten en studiezalen? Wij houden u op de hoogte zodra we zelf meer weten.

### **Nevengeul**

Zoals we u in Nieuwsbrief nummer 21 (november 2005) hebben laten weten is onze stichting geen voorstander van de aanleg van een geul naast de rivier om het probleem van de flessenhals in de IJssel binnen het Beschermd Stadsgezicht op te lossen. Dat een nevengeul de voor Nederland unieke verhouding tussen stenen stad en groene overkant zou kunnen verbeteren is een illusie. Wij hebben niet onder stoelen of banken gestoken dat een bypass van de rivier - ten dele in een oude bedding - om de Hoven heen voor de stad veel beter zou zijn. Daarbij zou het beroemde stadsgezicht ongeschonden blijven en het Worpplantsoen bovendien geheel gespaard kunnen worden. Nu het Rijk helaas voor de nevengeul heeft gekozen hebben wij desalniettemin het afgelopen jaar binnen het plaatselijk Quality Team en in de Klankbordgroep van harte meegewerkt aan een zo goed mogelijke vormgeving van de nevengeul. Met als uitgangspunt dat hoe minder het gezicht vanaf de Welle op de groene overkant verandert hoe liever het ons is. Geen beschoeiing van stenen en verroest ijzer, waar nu nog het groen de sfeer bepaalt! Helaas is het ons nog steeds niet duidelijk welke van de verschillende nevengeulvarianten in dat opzicht het beste scoort. Zolang dat zo is spreken we ons nog niet uit.

### **Pothoofdkade en plannen voor het Sluiskwartier**

De gemeente heeft plannen om de Pothoofdkade, een rijksmonument, vanaf de Wilhelmina-brug tot aan de resten van het oude verdedigingswerk Pothoofd af te breken en vier meter landinwaarts te herbouwen. Waarom wordt die kade verplaatst en niet gerestaureerd, zoals langs Welle en Onder de Linden wel is gebeurd? Om nieuwe ligplaatsen voor salonboten mogelijk te maken. Verder is het de bedoeling dat de gemeente het oude verdedigingswerk Pothoofd als 'uitzichtpunt' gaat reconstrueren. De Stichting Industrieel Erfgoed Deventer heeft bezwaar gemaakt, en wij steunen haar. Die steeds grotere boten horen thuis in de (gas)haven.

Onze stichting heeft verder kennisgenomen van twee verschillende plannen voor het Sluiskwartier, afkomstig van resp. de Stichting Oude Haven en de Stichting Industrieel Erfgoed Deventer. Hoewel wij door beide instellingen zijn gevraagd ons uit te spreken over de voorliggende plannen en hun diverse onderdelen, vinden wij dat op dit moment te vroeg. Wij zijn nog bezig ons te bezinnen over de historische waarden in dit gebied en over de gevolgen van de plannen voor een ander ideaal, een autoluwe Welle. Op termijn willen wij als Stichting graag onze bijdrage aan de discussie geven.

Deze nieuwsbrief bevat geen reacties van de Stichting op actuele gebeurtenissen, maar is wel het vijftiende nummer. Dat is een opmerkelijk feit. Daarom beginnen wij ditmaal met een terugblik op wat we u vanaf 1996 via de Nieuwsbrief hebben laten weten. Wij hopen dat u hieraan veel leesplezier beleeft.

---

## **Bij het verschijnen van het vijftiende nummer van de Nieuwsbrief**



De Stichting Oud Deventer is opgericht kort na de Tweede Wereldoorlog. Deventer was ernstig beschadigd door een tweetal bombardementen, waarvan vooral dat van 6 februari 1945 enorme schade aanrichtte. De grondleggers van de stichting wilden bereiken dat in de wederopbouwperiode bij het herstel de rijke geschiedenis van

Stichting

Deventer als uitgangspunt zou worden genomen. Enkele tientallen bestuurders hebben in de loop der jaren het werk van de oprichters voortgezet. Veel van wat het centrum van Deventer nu zo aantrekkelijk maakt is behouden dankzij hen. Onze stichting heeft diverse malen schadelijke vernieuwingen kunnen tegenhouden of ombuigen. Tevens heeft de Stichting Oud Deventer aan de wieg gestaan van de Vereniging Oud Deventer, van de Stichting Werkgroep Bergkwartier en, via de Stichting Werkgroep Bergkwartier, aan die van de NV Bergkwartier.

## Wij blikken terug op twaalf jaar Nieuwsbrief Oud Deventer

Toen het eerste nummer van de Nieuwsbrief verscheen, in december 1996, was de Stichting Oud Deventer al zo'n achtenveertig jaar oud. Een van de doeleinden van Oud Deventer was (en is) om de mensen die in Deventer het beleid bepalen, te wijzen op de cultuurhistorische waarden die de stad tot iets bijzonders maken. Oud Deventer deed haar werk, vooral gedurende de eerste jaren van haar bestaan, enigszins in de luwte. Desondanks kwam haar stem duidelijk over bij diverse instanties. Vele adviezen, en ook wel bezwaren, leidden tot behoud van veel schoons dat anders verloren was gegaan. In het midden van de jaren negentig groeide de behoefte bij Oud Deventer om haar werkzaamheden aan een ruimer publiek kenbaar te maken om zodoende een groter draagvlak onder de Deventer bevolking na te streven door meer openbaarheid. Dit gold allereerst de donateurs, maar ook anderen wie de historische schoonheid van Deventer ter harte ging. 'De redactie is van mening dat degenen die verantwoording dragen voor het aanzien van onze historische binnenstad zowel naar voren als naar achteren dienen te kijken. Ook voor volgende generaties moet in Deventer het verleden nog duidelijk herkenbaar zijn. De Nieuwsbrief wil aandacht vragen voor het historisch karakter van onze stad door informatie te geven, meningsvorming te stimuleren en discussies uit te lokken' (citaat uit het eerste nummer).

De eerste redactieleden waren J.A. van Beeck, B.J.M. Duimel, E.J.A. Jansen (tot 2004), J.J. Paardekooper (tot 2004) en P.H.A. Tillema (tot 2001). Later traden tot de redactie toe C.M. Elderink (2004-2006), H. Vrielink (vanaf 2005) en B.C.E. Bolkestein (vanaf 2007).

De redactievergaderingen, waarvan de eerste was op 6 mei 1996, vinden altijd bij het gastvrije café Floors plaats.

Als we alle tot nu toe verschenen nummers nog eens doorbladeren zien we dat er bepaalde onderwerpen steeds terugkeren.



*achterpagina nummer 9*

Reeds in het eerste nummer komt de **parkeergarage onder de Brink** aan de orde. De discussie daarover, en vooral de actie daartegen, zijn in september 1999 op z'n hevigst. Met succes, het plan gaat niet door. Daarmee

is de parkeerproblematiek uiteraard allerm minst opgelost. Nieuwe ideeën worden door Oud Deventer en anderen te berde gebracht.

De parkeerproblematiek is nauw verweven met het almaar toenemende verkeer langs de **Welle**. Keer op keer pleit Oud Deventer voor het autoluw maken van de Welle om daarmee Deventer beter met de IJssel te kunnen verbinden. Overigens wil ook de gemeente zelf graag minder verkeer langs de Welle. Keer op keer ook duiken er weer plannen op om toch openbare parkeergarages onder Nieuwe Markt of Grote Kerkhof aan te leggen. Oud Deventer blijft echter van mening dat parkeren onder de grond in de binnenstad alleen voor belanghebbenden mogelijk moet zijn.

Een ander soort parkeerproblematiek is die van de **grote schepen** van Eureka en Scheers. Zij bederven het Beschermd Stadsgezicht aan zowel de stadskant als de Worpzijde van de IJssel. Oud Deventer zou graag zien dat het verlaagde Wellepad als op- en afstapplaats gebruikt zou worden en dat de schepen 's winters in de haven zouden worden 'gestald', immers, daarvoor heb je nu juist een haven. Ook de plek waar een passantenhaven niet zou mogen komen is al vanaf 1996 gespreksstof.

Een andere constante is de **Boreelkazerne**, samen met de Raambuurt. Hierbij is een probleem dat dit gebied, net als de Buitengracht, niet tot het Beschermd Stadsgezicht behoort. Oud Deventer wenst geen winkels en kantoren op het kazerneterrein, maar kiest voor hoogwaardige woningbouw. Hoe dat uiteindelijk is geworden kunt u zelf sinds kort aanschouwen. De Boreelkazerne, een rijksmonument, is nog niet gerestaureerd. Oud Deventer heeft veel moeite met de plannen die een te ingrijpende facelift beogen. Aanbouwen, die het zicht op de monumentale kazerne belemmeren zijn volgens Oud Deventer uit den boze, en het gietijzeren hekwerk moet absoluut intact blijven. De

school voor buitengewoon lager onderwijs aan de Houtmarkt (nummer 7), recht tegenover de Boreelkazerne, zou volgens Oud Deventer moeten worden behouden.

Oud Deventer heeft samen met de Stichting Industrieel Erfgoed Deventer jarenlang gepoogd iets van het historisch karakter en de sfeer van de **Raambuurt** te bewaren. Tezamen bereikten deze stichtingen dat althans een klein aantal van de gebouwen de status van rijksmonument kreeg en dus bewaard bleef.

We blijven nog even in de buurt.

Door de jaren heen heeft Oud Deventer haar gedachten laten gaan over de gedempte **oude haven**. Als de haven weer in ere hersteld zou worden, zou voor de Deventenaar en de toerist een zeer attractief element in Deventer terugkeren, zeker met het industriële erfgoed in de Raambuurt in de onmiddellijke omgeving. De Wilhelminabrug hoeft daarvoor niet perse te verdwijnen. Oud Deventer volgt de plannen voor het herstel van de oude haven, samen met de op handen zijnde ontwikkeling van het **Sluiskwartier** met grote belangstelling, en wil zeker actief bijdragen aan de discussie hierover.

Hoewel Oud Deventer verheugd was dat de onder meer door haar gewenste **singelgracht** (het stuk tussen de Leeuwenbrug en de Buitengracht, de zg. watervariant) tot stand kwam, treurde zij over de afbraak van een andersoortige watervariant, namelijk het **urinoir** bij het station. Het urinoir, een rijksmonumentje in de stijl van de Amsterdamse School, is thans in originele staat in het Openluchtmuseum in Arnhem herbouwd. Het Stationsplein zelf is een kaal stenig plein geworden dat om aankleding met groen en enige ornamentiek schreeuwt.

Over het schoolgebouw aan de **Nieuwe Markt** is veel geschreven. Er waren plannen om het af te breken; later ontstond er meer waardering voor de wederopbouwarchitectuur van het voormalige gymnasium-/MMS-gebouw. Het zal nu wel blijven staan; de gemeente wil van de Nieuwe Markt een cultuurplein maken en zoekt naar een passende bestemming voor het schoolgebouw. En dát strookt prima met de opvatting van Oud Deventer: hergebruik van bestaande panden.

Bij de school hoorde een aula/gymnastiekzaal, aan de overkant, in de hoek van de Nieuwe Markt gelegen. Ook dit gebouw wilde men afbreken. Er zijn diverse nieuwbouwplannen ontworpen, die echter geen genade konden vinden

in de ogen van Oud Deventer, maar ook werden verworpen door B & W. Het gebouw staat er nog steeds. In 2007 is Oud Deventer van mening dat de fraaie voorkant, aan de Wellekant gelegen, behouden moet blijven. Ook dit gebouw zou een culturele functie kunnen krijgen.

Oud Deventer heeft al jaren ideeën hoe het **Lamme van Dieseplein** ingericht kan worden. In het verleden heeft zij reeds een royale subsidie verstrekt om de overblijfselen van de Moderne Devotie te consolideren en tevens om een goede verlichting in de kelder van het Heer Florenshuis aan te brengen, waardoor deze kelder voor bezichtiging opengesteld kon worden. Thans steunt Oud Deventer van harte de plannen voor het oprichten van een informatiecentrum over de Moderne Devotie. Het plein zou van het parkeerterrein dat er uitziet alsof er 'zojuist een windhoos heeft huisgehouden' tot een soort stadshof getransformeerd moeten worden. Een eerste vereiste is echter een zeer grondig archeologisch onderzoek. De resultaten daarvan zullen richtinggevend moeten zijn voor de uiteindelijke invulling van de plannen.

In oktober 2002 wordt gerept van plannen voor de bouw van een nieuw **stadskantoor**. (Overigens is dit geen nieuw verhaal. Enkele decennia geleden moest er immers ook een nieuw stadskantoor komen. Een suggestie van Oud Deventer was: de Boreelkazerne!) Nadat de gemeenteraad een paar jaar aarzelde over de meest geschikte locatie, besloot zij in 2004 dat het Huis van Deventer, inclusief de Openbare Bibliotheek, bij het Stadhuis moest komen. Het verloop van alle discussies hierover ligt bij een ieder ongetwijfeld nog vers in het geheugen. Oud Deventer blijft, onnodig te zeggen, waakzaam.

In 2005 worden de plannen in het kader van **Ruimte voor de rivier** geopenbaard. Oud Deventer maakte zich ongerust over een lange rechte stalen wand, pal voor het IJsselhotel langs, die als dam van de aan te leggen nevengeul zou moeten gaan fungeren. Werd aanvankelijk door B & W weinig opening van zaken hierover gegeven, vanaf 2006 werd meer informatie naar buiten gebracht. In februari 2008 is een drietal alternatieven voor nadere waterloopkundige, cultuurhistorische en natuurlandschappelijke invulling van het project gepresenteerd, waarover alle betrokkenen en burgers hun mening mogen geven. Oud Deventer houdt ook hier de vinger aan de pols.

In oktober 2001, in Nieuwsbrief nummer 14, constateert de redactie dat de nieuwsbrieven goed worden gelezen, hetgeen blijkt uit de vele reacties. De nieuwsbrieven vormen kennelijk een nuttig communicatiemiddel en, waar nodig, een actiemiddel voor al diegenen die het behoud van het Deventer cultureel erfgoed ter harte gaat. De nieuwsbrieven zijn ook aan beleidsmakers en bestuurders niet onopgemerkt voorbijgegaan, al werden ze ten stadhuize niet altijd even ruimhartig verspreid.

Het meest succesvolle en prikkelende nummer tot dan toe was **nummer 9**, verschenen in de negende maand van het jaar 1999, gewijd aan de actie tegen de ondergrondse Brinkgarage. Er werden 6677 handtekeningen verzameld.

**Nummer 23**, uit februari 2007, gewijd aan het ontwerp van het nieuwe stadskantoor, met de kleurenfoto van de ark van Noach, of, zo u wilt, de Ufo, de omgekeerde kathedraal, de tomatenkas of de ovenschotel, was een tweede voltreffer, die veel stof deed opwaaien. Nu kwamen de reacties per e-mail. De vooruitgang schrijdt voort...

Er wordt wel eens gezegd dat de Stichting Oud Deventer 'overall tegen is'. Wie de in de Nieuwsbrieven gepubliceerde jaarverslagen van de Stichting Oud Deventer leest weet beter. Een voorbeeld: ten aanzien van hoogbouw werd ons vanuit de bevolking wel gevraagd bezwaar te maken tegen de bouw van de moskee met minaret, de antenne naast de spoorbrug of de hoogbouw op de plaats van de voormalige ijsbaan. Daar zijn we niet op ingegaan; Deventer als levende stad kan deze ontwikkelingen best hebben.

Zoals gezegd verscheen de eerste Nieuwsbrief in 1996. De Stichting Oud Deventer is opgericht op 11 mei 1948. Dit jaar vieren we dus ons zestigjarig bestaan, en zijn daarmee een van de vele jubilarissen in Deventer. Ter gelegenheid van ons jubileum zal in de loop van dit jaar een boekje verschijnen over de geschiedenis van de Stichting Oud Deventer, waarin tevens een beeld geschetst wordt van de vele grote ingrepen, ten goede dan wel ten kwade, in de historische binnenstad van Deventer.

## Website

Breng een bezoek aan de website van de Stichting Oud Deventer!  
Geef uw reacties op onze mededelingen en onze standpunten:

**[www.oud-deventer.nl](http://www.oud-deventer.nl)**

## De bedijking en de oude meanders van de IJssel



**De plannen voor een nevengeul langs de IJssel bij Deventer vragen om bezinning. Op deze plaats proberen wij daarvoor een historisch perspectief aan te dragen. Problemen en mogelijke oplossingen blijken minder nieuw te zijn dan wij op dit moment door onze vrees voor de gevolgen van de opwarming van de aarde geneigd zijn te denken.**

### Meanders

Omstreeks 1200 voltrok zich een belangrijke verandering in het stroomgebied van de IJssel. Vóór die tijd was er stroomafwaarts van Deventer door het ondiepe water en de onbestendige geulen nauwelijks scheepvaart mogelijk en moesten goederen voor Zwolle en Kampen in Deventer op wagens overgeladen worden. Nadien kreeg de IJssel door ontginningen en ontbossing steeds meer water te verwerken, terwijl het Almere (het tegenwoordige IJsselmeer met een heel andere kustlijn) door natuurgeweld een ruimere opening naar de Noordzee kreeg. Tussen Deventer en Kampen vormde zich een diepe hoofdbedding. Door bedijking (twaalfde tot veertiende eeuw) werd de hoofdstroom meer en meer vastgelegd. Stroomafwaarts van Deventer was de bedding tamelijk recht, terwijl de rivier stroomopwaarts gekenmerkt werd door een sterk meanderend verloop. Tot in de vijftiende eeuw bleven de meanders zich nog verplaatsen. De buitenbochten werden uitgesleten, de binnenbochten slibden aan. Op de topografische kaart van 1866 is de naam 'Oude IJssel' nog te vinden. Deze liep dicht langs de Wilpse dijk, om de Stadsweiden heen, achter de Worp en het Stadsland langs, en mondde bij de Volle Hand weer in de tegenwoordige bedding uit. J. Fortuyn Drooglever meent dat nog in de dertiende eeuw de IJssel ter hoogte van Gorssel een slinger naar het westen maakte om vervolgens naar het oosten af te buigen; daar verenigde de rivier zich met de Koerhuisbeek om vervolgens ten zuiden van Deventer in de oude haven uit te komen. In de veertiende eeuw zouden deze meanders zijn afgesneden. Hierdoor zou zich de tegenwoordige bedding ten westen van Deventer hebben gevormd. Een deel van de oude loop bleef intact. Tegenover Deventer ontstond een eiland, aan twee zijden begrensd door een arm van de IJssel. In 1348 wordt dit eiland in de cameraarsrekeningen 'insula de Oerd' genoemd, la-

ter beschreven als de Oirtmersch. Op dit eiland bevinden zich tegenwoordig de Worp, de Hoven, het Stadsland en de Bolwerksweide. Uit de oudste kaarten, die uit de zestiende eeuw dateren, blijkt dat de loop van de rivier sindsdien niet meer noemenswaardig is veranderd.

### Bedijking

De problematiek van de beheersing van het IJsselwater is een verhaal zonder einde, dat begon met de aanleg van de eerste dijken in de twaalfde eeuw en dat thans nog steeds de gemeederen bezighoudt. Terwijl in de dertiende eeuw bij een deel van de grote rivieren al een doorgaande bedijking bestond, werkte men in Salland nog lange tijd aan plaatselijke oplossingen. Men kon hier gebruik maken van het bestaande reliëf en op sommige plaatsen werden de natuurlijke waterscheidingen aangevuld met dwarsdijken of 'stouwen', die globaal oost-west gericht waren. Dergelijke binnendijken lagen onder meer langs de Schipbeek.

In 1610 werd besloten tot de aanleg van de Snijpelingsdijk, lopende vanaf de Bergpoort. Tot het moment van de voltooiing, in 1612, waren de stadswallen van Deventer nog niet opgenomen in de doorgaande bedijking. De stad lag op haar drie rivierduinen als het ware op een eiland in de rivier. De nieuwe dijk werd aangelegd op de bestaande Sint-Jurriënskade. Samen met de bolwerken van Deventer vormde deze waterkering voortaan een onderdeel van de bedijking van Salland. Het gevolg van de nieuwe dijk was dat het water door de smalle bedding ten westen van de stad werd gedwongen. Dit leverde bij hoog water problemen op voor de stad. In 1658 was de druk op de kaden zo groot, dat de magistraat besloot de Snijpelingsdijk door te steken: Salland liep tot aan Heeten onder water.

In de Franse tijd kwam er met het einde van de Republiek een einde aan de zelfstandigheid van steden en gewesten. Ook waterstaatkundige problemen werden meer op nationaal niveau aangepakt. In 1809 voorzagen de ingenieurs van de nationale overheid een toenemende watervloed vanuit de Rijn en werd besloten dat de IJssel bij hoge waterstanden de belangrijkste afvoerder moest worden. Hierdoor zouden Holland en Utrecht beter beschermd worden tegen mogelijke overstromingen. Het probleem zou voor Overijssel minder groot zijn, omdat het water geleidelijk over de overlaten heen zou lopen en evenwijdig aan de eigenlijke rivierloop wegvloeiën. De plaatsen van de overlaten waren zo gekozen dat de weg van het water naar de Zuiderzee zo kort mogelijk zou zijn. Ook in de Snijpelingsdijk kwam zo'n overlaat te liggen, maar deze viel lager uit dan oorspronkelijk gepland was. De uit Deventer afkomstige dijkgraaf mr. Adam van Doorninck maakte bezwaar tegen de blootstelling van goed land in Overijssel en Gelderland aan overstromingen en tegen de plannen om de beplanting op de Worp op te ruimen. Hij stelde in 1820 en opnieuw in 1827 voor het winterbed ter hoogte van Deventer te verruimen door het verleggen van de Gelderse bandijk en door het opruimen van zandbanken. Daarnaast wilde hij de Snijpelingsoverlaat tot bandijkniveau laten ophogen. In 1864 vond hij eindelijk gehoor: er werd besloten de overlaat te verhogen tot 8,85 m boven NAP en het winterbed van de IJssel bij Deventer te verruimen.

### En nu

Thans is de flessenhals voor Deventer weer actueel geworden. De hoogwaterstanden van 1993 en 1995 en de huidige klimaatveranderingen hebben een verandering gebracht in het denken over het beheer van onze rivieren. Wij kunnen

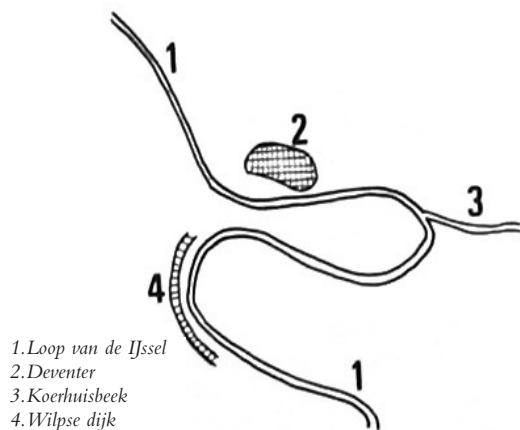


Fig. I: Dertiende eeuw en vroeger

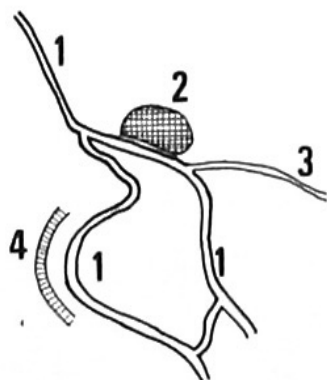


Fig. II: veertiende en vijftiende eeuw

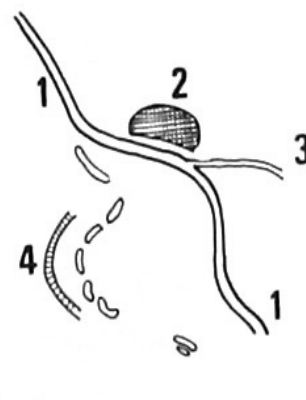


Fig. III: zestiende eeuw tot heden

(naar J. Fortuyn Drooglever)

Stichting

niet doorgaan met het verhogen van de dijken om het overtollige water zo snel mogelijk af te voeren, er wordt juist voor gekozen het water zo lang mogelijk vast te houden. Middelen hiertoe zijn het verleggen van dijken en het verlagen van kribben, maar vooral het uitdiepen van de uiterwaarden. Bij dat laatste moet men zich het graven van nevengeulen voorstellen. In de Planologische Kernbeslissing 'Ruimte voor de rivier', in 2006 door de Tweede Kamer goedgekeurd, is vastgelegd dat de rivieren in 2015 voorbereid moeten zijn op een waterpassage bij Lobith van 16.000 m<sup>3</sup> per seconde. Een nevengeul van deze vloed komt in de IJssel terecht. De haakse bocht in de stroombedding en de vernauwing bij Deventer zijn verantwoordelijk voor een stuwing, die de afvoer van het overtollige water afremt. In plaats van dit probleem op te lossen door het herstel van de oude meander achter de Worp langs, de bekende bypass, is gekozen voor de goedkopere ingreep van het graven van nevengeulen. Afgezien van extra ruimte voor het water zou hierdoor ook de haakse bocht bij de Bolwerksplas in meerdere of mindere mate worden afgesneden, afhankelijk van het gekozen alternatief.

*Aanbevolen literatuur:*

- J. Fortuyn Drooglever, 'De loop van de IJssel bij Deventer in vroeger jaren', in 'Oud Deventer' 2, nr. 2, Deventer 1980, pag. 13-15  
 Th. Spek, F.D. Zeiler, E. Raap, 'Van de Hunnepe tot de zee. De geschiedenis van het Waterschap Salland', Kampen 1996

## Sint Jozef Ziekenhuis rijksmonument, zij het met amputatie



Minister Plasterk is onlangs de officiële aanwijzingsprocedure van de honderd topmonumenten uit de wederopbouwperiode (1940-1958) gestart, omdat zij bijzonder zijn vanwege hun architectuur of nationale herinneringswaarde. Door gebrek aan kennis en waardering dreigen monumenten uit deze periode voorgoed te verdwijnen of onherstelbaar te worden verminkt. Eén van deze topmonumenten is het Sint Jozef Ziekenhuis te Deventer. Wat maakt dit gebouwencomplex zo bijzonder? In de loop van de jaren dertig ontstaat er een soort neerslachtigheid, die alle optimisme over een nieuwe maatschappij, zoals na de eerste wereldoorlog was ontstaan, wegvaagt. Er komt een zoeken naar meer zekerheid, vooral bij architecten die niet tot de kring van de Nieuwe Zakelijkheid horen. Men denkt zekerheid te kunnen putten uit de Hollandse gouden eeuw en uit de klassieke oudheid, anderen zoeken het meer in de idealisering van de plattelandsarchitectuur.

In Nederland wordt deze richting in de architectuur gewoonlijk aangeduid met de term 'Delftse School', omdat zij op de afdeling bouwkunde van de T.H. in Delft tot ontwikkeling komt onder leiding van prof. ir. M.J. Granpré Molière. Na de bekering van Molière tot het katholicisme wordt zijn denken vooral bepaald door Thomas van Aquino. Een groot deel van het oeuvre van Granpré Molière bestaat dan ook uit religieuze architectuur: kerken en kloosters. Voor de vormgeving van deze gebouwen wordt uitvoerig de katholieke liturgie bestudeerd. Uit de 'Delftse School' kwam de 'Bossche School' voort. De naam van deze stroming is ontleend aan de opleiding Kerkelijke Architectuur, die tussen 1946 en 1973 gevestigd was in het Kruithuis te 's-Hertogenbosch. Dom Hans van der Laan, zijn broer Nico en C. Pouderoyen waren de docenten van deze opleiding.

Kenmerkend voor de 'Bossche School' is de sobere vormgeving

Fragment van stafkaart 1866



van de gebouwen. De verhoudingen worden vooral bepaald door het zogenaamde plastische getal, ontwikkeld door Dom van der Laan. Het plastisch getal is in de architectuur een speciale verhouding waarmee een hele reeks van met elkaar verbonden verhoudingen samenhangt. Kiest men de verhoudingen tussen de breedte  $b$ , de lengte  $l$  en de hoogte  $h$  zo dat:

$$l : b = h : l = b + l : h$$

dan is deze verhouding gelijk aan het plastisch getal. Men maakt voornamelijk gebruik van beton, baksteen en hout, de materialen die in Nederland voorhanden zijn.

De kerken van de 'Bossche School' zijn vaak driebeukige basilieken, gemodelleerd naar de vroegchristelijke kerken in Italië. De torens herinneren aan de campaniles in het noorden van Italië. Zo werden in de tweede helft van de 20e eeuw een aantal kerken, kloosters, woonhuizen en stadhuizen in voornamelijk het zuiden van Nederland gebouwd. Het is dus bijzonder in Deventer een complex als het Sint Jozef Ziekenhuis in de 'Bossche Stijl' aan te treffen. Het Sint Jozef Ziekenhuis, daterend uit 1956 en ontworpen door ir. Jan van der Laan, broer van Hans en Nico, is opgezet als een verzameling gebouwen die eigen zijn aan een ziekenhuis. Zo waren er oorspronkelijk een medisch behandelgebouw, verpleeggebouw voor volwassenen, kinderafdeling, kapel en klooster, huisvesting lekenverpleegsters, keuken met huisvesting dienstmeisjes en een ketelhuis. Bij de situering van de verschillende gebouwen is uitgegaan van een grote rechthoekige binnenhof, waarop alle gebouwen een zekere oriëntatie hebben. Het plastisch getal is toegepast in de verhouding tussen de gebouwen en de bouwvolumes. De binnenhof bindt de samenstellende delen van het complex tot een eenheid. De gang er rond omheen vormt de verbinding tussen de verschillende gebouwen onderling, zodat men gaande van het ene naar het andere gebouw het gehele complex steeds op één of andere wijze beleeft.

De kapel beslaat een vleugel van het voormalige klooster, dat als een gesloten vierkant is opgezet. De kapel is een enkelvoudige ruimte. Het zangkoor ligt in een hoger opgehaalde bouwmassa, die bekroond is met een klokkentoren voor de luidklok. Het complex is verrijkt met werken van beeldende kunstenaars. Zo maakte de beeldhouwer Arie Teeuwisse voor de hoofdingang een gevelbeeld in brons, voorstellende Sint-Jozef als beschermer van de Moeder Gods op weg naar Bethlehem. In het ingangsportaal bevinden zich in glasmosaïek voorstellingen van Mozes met de slang en Tobias met de vis, gemaakt door J.B.



Lambert. De glas-in-loodramen in de kapel zijn van Lambert Simon. De edelsmid Jan Noyons maakte voor de kapel het altaarkruis, de altaarkandelaars de bekleding van de tabernakel, de godslamp en het wijwatervat. Ook maakte hij een aantal kruisbeelden in het gebouw.

De aanwijzing tot rijksmonument komt te laat om het hele complex ongeschonden te bewaren. Er lag immers al een bouwplan om het ziekenhuis te veranderen in voorzieningen voor eerstelijnsgezondheidszorg. Hierdoor wordt de onderlinge samenhang tussen de gebouwen verstoord en zal de verhouding gelijk aan het plastisch getal, zo kenmerkend voor de architectuur van de Bossche School, gedeeltelijk verdwijnen. Wel verwacht de Stichting Oud Deventer dat de kapel en de binnentuin gespaard blijven.

Peter Dekker,  
bestuurslid van Stichting Oud Deventer

Stichting



## Historie van Deventer in foto's



*Jan Rutgers en Cees Vos, '100 jaar geschiedenis van Deventer, gezien door de lens van drie generaties Foto Rutgers', een uitgave van Robine BV Grafische technieken, Tivello 2006.*

*Verkrijgbaar in de Deventer boekhandels.*

Voor fotoboeken over Deventer bestaat blijkbaar een niet gemakkelijk te verzadigen markt. Na 'Deventer verleden tijd' met foto's uit de verzameling van het Stadsarchief en de beide delen van 'Deventer een eeuw geleden' met foto's van vader en zoon J.W. Jansen bespreken wij hier opnieuw een uitgave met historische foto's: '100 jaar geschiedenis van Deventer' met foto's van drie generaties van de fotografenfamilie Rutgers. In zekere zin is deze publicatie een aanvulling op en voortzetting van de eerdergenoemde boeken geworden. Foto Rutgers aan de Nieuwstraat heeft van 1906 tot 1995 bestaan, waardoor de beelddocumentatie van Deventers verleden tot aan het eind van de twintigste eeuw en verder kon worden doorgetrokken. In het begin der eeuw stond de fotografie nog in de schaduw van de schilderkunst, in de studio werd zelfs letterlijk gebruik gemaakt van geschilderde decors. In een portret uit 1924 van Johannes Hendrik Rutgers junior, geposeerd nonchalant met een sigaret in de hand, wordt duidelijk hoe de invloed van de film een rol is gaan spelen (pag. 22). Geleidelijk worden de beelden minder romantisch en schilderachtig, realistischer. Interessant is te zien hoe de zwart-witportretten uit de jaren vijftig nog tamelijk statisch en ingetogen zijn, terwijl de latere pasfoto's in kleur veel directer en spontaner overkomen.

De landschappen en stadsgezichten van Foto Rutgers blinken over het algemeen niet uit door esthetische kwaliteiten, al zijn er duidelijk uitzonderingen, zoals de series over de huzaren van de Boreel of de mensenmenigtes op de markten. De mooiere foto's hadden in de vroegste periode net als de studio-opnames een schilderachtig karakter, in de periode voor en na de Tweede Wereldoorlog konden zij een zekere monumentaliteit bereiken, terwijl in de laatste periode zakelijkheid en helderheid de bovenaan voeren.

Bovenal boeien de foto's van de familie Rutgers doordat zij de geschiedenis van honderd jaar sociaal leven registreren met het veran-

derende uiterlijk van de stad Deventer als achtergrond: van de winkels en de fabrieken, de ziekenzorg, het onderwijs, het sportleven enz.

Het boek bevat een paar zeer sprekende historische documenten. Zo is daar de rij mensen die voor de Nederlandsche Bank aan de Kleine Poot staan te wachten op geld op te nemen: het is augustus 1914 en de Eerste Wereldoorlog is zojuist uitgebroken. Uniek is de schitterende opname van enkele mannen die zich met roei-bootjes ophouden bij de te water geraakte olifant van circus Hagenbeek, die zojuist door de Gasbrug is gezakt. Jammer genoeg komen veel van de betere foto's niet tot hun recht door de opmaak: hinderlijk zijn de nummers van de pagina's, die als donkere knopen onderaan de bladspiegel hangen; het formaat is meestal te klein, waardoor de aandacht wordt afgeleid door de omringende plaatjes. Zo is een prachtige opname van het interieur van de capsulefabriek (Deventer Algemene Industrie Maatschappij) piepklein afgedrukt, terwijl deze minstens een hele bladzijde verdiend had. De desolaatheid van de verwoeste gebouwen na de bombardementen van 1944 en 1945 was op een groter formaat veel krachtiger uitgekomen.

boekenpaleis  
in het hart van  
Deventer  
Boekenstad

Praamstra

boekhandel

Keizerstraat 2 (hoek Walstraat), Deventer  
Telefoon (0570) 675925  
www.boekhandelpraamstra.nl

(Advertentie)

# Jaarverslag over 2007 van de Stichting Oud Deventer



## Gemeente Deventer

Niets heeft ons in het contact met het stadsbestuur gedurende dit verslagjaar zo bezig gehouden als het bouwplan voor een nieuw stadskantoor annex bibliotheek aan het Grote Kerkhof. Naar aanleiding van hun keuze voor het schetsontwerp van Neutelings Riedijk schreven wij op 16 februari aan B en W en de gemeenteraad een open brief, die diezelfde maand in onze nieuwsbrief werd gepubliceerd. Wij spraken daarin onze waardering uit voor de handhaving van een deel van het huidige stadskantoor en van andere bestaande elementen in het te bebouwen gebied, maar verwierpen de opvatting dat het ontwerp 'naadloos past in de historische stedenbouwkundige omgeving', zoals B en W aangaven. De grote glazen koepel in de vorm van een omgekeerd schip, waarvan de kiel bijna net zo lang is als de kap boven de Grote Kerk achtten wij met deze kwalificatie in flagrante tegenspraak. Dit leek ons des te erger omdat de koepel boven het tuinterras bij nacht en tijdens winteravonden van binnenuit zou worden verlicht, een 'uitstraling' die ons ten enenmale strijdig leek met het historische monumentale karakter van onze stad. Daarbij herinnerden wij hen aan de Belvederegedachte, die door het stadsbestuur eerder officieus was omarmd, en waar dit ontwerp haaks op staat.

Wij gaven hierbij aan een uitweg te zien in de begeleidende brief van Neutelings-Riedijk, waarin het ontwerp 'een strategische flexibele visie' werd genoemd. Als voorbeeld gaf het architectenbureau aan dat het bestaande Stadskantoor, waarvan het westelijk gedeelte afgebroken zou worden, ook volledig bewaard zou kunnen blijven. Het binnenplein en de koepel zouden dan kleiner worden. Dit zou onze bezwaren verminderen, vooral als dan ook de koepel lager zou worden. Wij drongen er sterk op aan dat de architecten opdracht zouden krijgen nog eens ernstig te zoeken naar een oplossing voor het te grote formaat van hun ontwerp en de overmaat aan licht in de koepel. Op de frontpagina van bovengenoemde nieuwsbrief kon de Deventer bevolking via een fotomontage kennismaken van het effect van het geplande stadskantoor/bibliotheek op de directe omgeving. Deze foto trok landelijk de aandacht en leidde tot een meningspeiling van het Deventer Dagblad, waarop meer dan 600 reacties binnenkwamen, waarvan 64 procent negatief.

Op 3 mei liet het college ons niettemin weten dat er geen redenen waren om af te wijken van de eerder gedane keuze. Aangegeven werd dat de door Oud Deventer aangevoerde argumenten niets nieuws bevatten, en dat de architect had aangetoond dat de visuele impact van het gebouw zeer beperkt zou zijn. Het werd nog erger: in het enkele maanden later vrijgegeven voorlopig ontwerp zagen wij geen aanpassing van betekenis en tot overmaat van ramp stond in dit ontwerp bovendien een grote garage van twee verdiepingen onder de nieuwbouw. Voordat dit voorlopig ontwerp aan de raad was voorgelegd werd er vervolgens al diep gegraven naast het stadskantoor 'om de stadsverwarming om te leggen'. Bij de rechtmatigheid hiervan hebben wij uiteraard vragen gesteld, maar dat leverde niets op. Deze werkzaamheden werden zelfs nog uitgebreid naar het Grote Kerkhof vlak voor de gevel van het stadhuis, waar mogelijk de toegang tot die parkeergarage zou komen.

Het leek alsof we uitgepraat waren. Maar als Oud Deventer niet kon overtuigen met cultuurhistorische argumenten dan waren er misschien gekwalificeerde Deventenaren te vinden, die op grond van andere overwegingen dit kwaad nog konden keren. Het lukte mij gemakkelijk om op persoonlijke titel zes oud-raadsleden van verschillende politieke partijen bijeen te brengen, die graag bereid waren de raad te adviseren om nog eens even na te denken voor het voorlopig ontwerp zou worden goedgekeurd. Op 27 september verscheen ons manifest, waarin twijfel werd uitgesproken aangaande nut, noodzaak, financiële haalbaarheid, risicobeheersing en exploitatiemogelijkheid van een dergelijk gebouw op deze plaats. Via een website en per post betuigden 2103 personen uit Deventer hun bijval met deze actie 'Stop Nieuwbouwplan Stadskantoor'. Het valt buiten het bestek van dit verslag om op details in te gaan, wie dat wil kan hierover het nodige lezen in kranten uit die tijd. De raad liet zich overtuigen, en het voorlopig ontwerp ging twee maanden later van tafel. Hoe het verder zal gaan hoop ik in het volgende jaaroverzicht te kunnen melden.

Parkeren van auto's in de binnenstad bleef een onderwerp waarover met B en W van gedachte gewisseld kan worden. We waren het volstrekt met hen eens dat dit zoveel mogelijk ondergronds moet plaatsvinden. B en W dachten over een garage onder nieuwbouw aan het Mugeplein (zeszig plaatsen). Voor wie? Is die wel primair bestemd voor bewoners? Daar bestond bij Oud Deventer twijfel over. We blijven tegenstander van autoaantrekkende garages voor bezoekers van het centrum. Die horen niet daar, maar aan de rand van de historische binnenstad. Onder de grachten bij-

Stichting

voorbeeld, zoals we tien jaar geleden al bepleitten. En bij wat we over parkeren te melden hebben laten we de wens van een verkeersluwe Welle nooit ongenoemd.

In september was mevrouw G. Kroeze, programmaonderdeelmanager van het gemeentelijk Buro Monumentenzorg en Archeologie, als gast aanwezig op een algemene bestuursvergadering. In november volgde de heer A.P. Heidema, sinds juli burgemeester van Deventer.

## **Plaatselijk**

Wij ontvingen een verzoek van de Stichting Bolwerksmolen om een van de bestuursleden van Oud Deventer aan te wijzen voor haar Raad van Bijstand. Mary Berendsen-Bonte nam deze eervolle taak op zich.

Bewoners van de Worp maakten bezwaar tegen nieuwbouw van rijtjeshuizen aan de Rozenstraat. Wij vonden dit – met hen – niet passend in die wijk en lieten aan het gemeentebestuur weten dat open verkaveling hier gewenst is.

Daarentegen scharden wij ons niet achter de klacht van een bewoner van een van de appartementsgebouwen aan het Pothoofd. Hij vreesde voor een belemmerd uitzicht door de plannen voor het Sluiskwartier. Naar onze mening ging het hier om een privébelang.

Wij onthielden eveneens onze steun aan protesten tegen de bouw van een zendmast naast de spoorbrug, net buiten het Beschermd Stadsgezicht. Oud Deventer was van mening dat het silhouet van de stad nauwelijks door deze naald zou worden beïnvloed.

## **Sint Jozef Ziekenhuis**

Toen we in de zomer vernamen van plannen om het Sint Jozef Ziekenhuis aan de Van Oldenielstraat grotendeels te slopen heeft het bestuur na een bezoek aan dit gebouw besloten een verzoek in te dienen om het de status te geven van Rijksmonument. Voor deze stap was een uitgebreide documentatie als onderbouwing noodzakelijk. Ons bestuurslid Bernard Duimel heeft hiervoor het nodige werk verricht. In november kregen wij van de minister bericht dat ons verzoek voor hem aanleiding was het pand onder voorbescherming te nemen. Het is onze bedoeling dat op zijn minst de kapel en de verdiepte binnentuin met kloostergang behouden blijven.

## **Nevengeul**

Op persoonlijke titel nam Harry Rademaker zitting in het Plaatselijke Qualityteam, adviesorgaan voor de overheid inzake de vormgeving van deze ingreep. Een ander bestuurslid, Bernard Duimel, vertegenwoordigde Oud Deventer in de

Klankbordgroep. Aan het eind van het jaar waren nog drie nevengeulvarianten in de race, ook combinaties van onderdelen daarvan zijn nog mogelijk. Gezien het grote belang voor de stad kreeg het onderwerp veel aandacht in de bestuursvergaderingen.

## **Werkgroep Bouwhistorie**

Ons bestuurslid Herman Lubberding nam het initiatief om een werkgroep bouwhistorie op te richten. Bij de eerste bijeenkomst op 1 maart in de boerderij ‘Olthof’ verschenen 18 personen. Voor de tweede op 30 juni in het pand Bergschild 7 meldden zich 22 personen.

## **Donateurs**

De jaarlijkse donateursbijeenkomst vond plaats op 19 april, met als spreker Hans Magdelijns, hoofdinspecteur monumenten van de landelijke Erfgoedinspectie. Onder de titel ‘Minder regels, meer toezicht’ sprak hij over de eerste ervaringen van deze nieuwe inspectiedienst, die door hemzelf is opgezet bij het Ministerie van OCW. In de rondvraag ging het – hoe kan het anders – over de bouwplannen voor het stadskantoor. Een van de aanwezigen voorspelde dat het voorlopig ontwerp nog erger zou worden dan het schetsontwerp. Zoals u hierboven hebt kunnen lezen kreeg hij gelijk.

## **Bestuur**

Herman Vrielink, redacteur van onze nieuwsbrief, trad toe tot het bestuur. In de persoon van Bert Renkema kregen wij een tweede nieuw bestuurslid. Voor de huidige bestuurssamenstelling raadplege men de website [www.oud-deventer.nl](http://www.oud-deventer.nl)

De jaarlijkse bestuursexcursie op 5 oktober ging naar de omgeving van het Grote Kerkhof. Wat daar staat zien we elke dag, maar dank zij de gedegen voorbereiding door ons vroegere bestuurslid Bonnie Rademaker gingen onze ogen open voor ‘de kern van ons stedelijk leven’. Dat was ook de titel van het verhaal dat zij ons wilde vertellen tijdens de aansluitende gezamenlijke maaltijd. Veel ging helaas verloren in het gezang van andere aanwezigen, die naar het leek daar iets te vieren hadden.

Het algemeen bestuur vergaderde vier maal. Tijdens de novembervergadering hield de heer drs. J. Reintjes, directeur van NEFIT en voorzitter van de Stichting Geert Grootehuis, een voordracht over de stand van zaken inzake het laatste. Het dagelijks bestuur kwam negen maal bij elkaar. Er kwamen twee nieuwsbrieven uit.

Hans van Beck, secretaris

## COLOFON

De Stichting Oud Deventer komt sinds 1948 op voor het culturele erfgoed binnen de gemeente Deventer.

Dank zij haar inzet is een aantal monumenten behouden gebleven. Ook op zestigjarige leeftijd blijven wij actief voor onze stad.

Vanaf 1996 verschijnt twee maal per jaar onze Nieuwsbrief. Wie deze wil ontvangen kan zich opgeven bij het redactieadres Bergstraat 15, 7411 ER Deventer of via [redactie@oud-deventer.nl](mailto:redactie@oud-deventer.nl).

Alle ongesigeneerde artikelen zijn afkomstig van de redactie, die als volgt is samengesteld: J.A. van Beeck,

B.C.E. Bolkestein,

B.J.M. Duimel en H. Vrielink.

Voor de inhoud van ingezonden brieven is de redactie niet verantwoordelijk.

Zij behoudt zich het recht voor deze te bekorten.



## HARDONK & EBENAU



### *Bouwers met visie-op kwaliteit en traditie*

*Project- en planontwikkeling  
Industrie / nieuw- en verbouw  
Restauratie en renovatie  
Onderhoud en klantenwerk*

Maagdenburgstraat 20a  
7421 ZC Deventer  
Telefoon: 0570-63 44 55  
Fax: 0570-62 51 28

Postbus 2038  
7420 AA Deventer  
E-mail: [info@bhe.nl](mailto:info@bhe.nl)  
Internet: [www.bhe.nl](http://www.bhe.nl)

(Advertentie)

Wij verwachten van onze abonnees wel enige financiële steun. Geef u op als donateur via deze bon of via [mj.kuiper@home.nl](mailto:mj.kuiper@home.nl). En maak tegelijkertijd uw bijdrage (minimaal € 16,- per jaar) over op rekening 63.16.63.002, t.n.v. Penningmeester Stichting Oud Deventer.

## JA, IK WIL DE STICHTING OUD DEVENTER STEUNEN MET EEN BEDRAG VAN € ..... PER JAAR

Inmiddels heb ik bovenstaand bedrag overgeboekt op rekening 63.16.63.002 t.n.v. de penningmeester Stichting Oud Deventer

**Naam** : .....

**Adres** : .....

**Handtekening**

*Deze bon uitknippen en in enveloppe mét of zonder postzegel opsturen naar*

**STICHTING OUD DEVENTER**  
Antwoordnummer 823, 7400 WB Deventer